

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuißimiè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1634

De his quæ omittuntur in Missa pro Defunctis. XIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40262

tamen se signare debent ob rationem allatam supra *num.* 1. Ceteri quoque inferiores ministri genuflexi manent vsque ad finem benedictionis.

m Ministrante Subdiacono librum.] Quem defert eo modo quo dictum est supra post Epistolam. Diaconus autem stat quasi medius inter Celebrantem & Subdiaconum, aliquantò post Celebrantem, ne impediatur à lectione. Ad, *Et Verbum caro factum*

est, vel quid simile, genuflectunt predicti tres versus librum.

n Discedi cum Ministris.] Acolythis præeuntibus cum candelabris, procedunt cooperto capite Ministri, post debitam reuerentiam Altari factam, vt initio Missæ, vnus post alium manibus iunctis: in Sacristia verò, reuerentia facta imagini ab omnibus, & Celebranti à Ministris, deponunt omnes paramenta.

8 *Episcopus autem ter benedicit populo, etiam in Missis priuatis, vt in Pontificali & Cerimoniali habetur.*

Auctor benedictionis Episcopalis in Missa fertur esse Martialis Apostolorum discipulus, ex magisterio Apostolatus, *Radulph. Propos.* 23. sed dabatur tantum ante Communionem. Solus autem Papa finita Missa eam dabat, *ex eodem Radulpho ibid.* abrogata verò est illa ante Communionem, & nunc *ex Innocentio III. lib. 6. cap. 14.* datur ab omnibus vltimo loco, nimirum

per verba, *Sit nomen Domini, &c. ex Durando cap. 59.* quo teste, *ibidem*, bis dabant aliqui Episcopi benedictionem solemnem, semel ante *Agnus Dei*, & iterum in fine Missæ; quos ille ipse monuit, ne in fine benedicerent. Ritus autem & modus benedictionis huius Episcopalis habetur fuscè in *Cerimon. Episcop. lib. 1. cap. 25.* non amplius in Pontificali.

De his quæ omittuntur in Missa pro Defunctis. XIII.

1 **I**N Missa pro Defunctis ante Confessionem non dicitur *Psalmus, Iudica me Deus: sed pronuntiata Antiphona, Introibo ad Altare Dei, & responso à ministro, Ad Deum qui letificat, &c. dicitur & Adiuutorium nostrum, & Confessio, cum reliquis vt supra. Cum Celebrans ad Altare incipit Introitum, P non signat se, sed manu dextra extensa, facit signum Crucis super librum, quasi aliquem benedicens. ¶ Non dicitur Gloria Patri, sed post Psalmum repetitur, Requiem aeternam. nec dicitur Gloria in excelsis, nec Alleluia, nec Iube Domine benedicere, nec Dominus sit in corde meo, nec osculatur librum in fine. Non dicitur Credo, non benedicatur aqua in Calicem fundenda, dicitur tamen Oratio, Deus qui humana substantia, &c. Cum lauat manus, in fine Psalmi, Lauabo inter innocentes, non dicitur Gloria Patri. Ad Agnus Dei non dicitur, Miserere nobis, cuius loco dicitur, Dona eis requiem, nec tertio, Dona nobis pacem, cuius loco dicitur, Dona eis requiem sempiternam, neque percutitur pectus. Non dicitur prima Oratio*

Oratio ante Communionem, scilicet, *Domine Iesu Christe, qui dixisti Apostolis tuis, &c. nec datur pax. In fine non dicitur Item missa est, nec Benedicamus Domino, sed, Requiescant in pace. Et non datur benedictio; sed dicto Placeat, & osculato Altari, dicitur ut supra, In principio erat Verbum, &c. Alia omnia ut in alijs Missis.*

S. Hieronymus Epist. ad Alctium scribit de vitato Alctium in funere Defunctorum: Alcuinus autem cap. de Exequijs mortuorum, quem sequitur Amalar. lib. 3. cap. 44. excludit à mortuorum Missa omnem lætitiæ & suauitatis significationem, docetque fieri ad imitationem Officiorum quæ aguntur in morte Domini. Hugo Victor. de Spec. Miss. obser. lib. 3. cap. 37. Cantica lætitiæ, ait, de proximi transitu dolentibus non conueniunt. Durandus addit lib. 7. cap. 35. solemnitates & benedictiones quasilibet à Missa Defunctorum subtrahi; ex quibus patet quæ sequuntur.

Psalmi cum precibus dici solitis pro præparatione Sacerdotis ante Missam omitti quidem possunt, sicuti prohibentur dici ab Episcopo ante Missam Defunctorum, in Carim. Pap. lib. 2. sect. 2. cap. 26. & 28. non autem omitti debent oscula Crucis in Amictu, Manipulo, & Stola induendis. qua de re dubitauerunt quidam, eò quòd prohiberent oscula rerum in Missa solemnibus.

o Non dicitur Psalmus, *Iudicame Deus.* Quia nec dicitur tempore Passionis Domini, ex regula prædicta.

p Non signat se. Facit Crucis signum quali versus Defunctum, seu

Defunctos, pro quibus celebrat: sinistra verò super librum ponitur.

q Non dicitur Gloria Patri, &c. Quia nec tempore Passionis: & quia solemnitate sonant hæc, & suauitatem.

r Nec osculatur librum. Osculum Euangelij negat Durand. lib. 4. cap. 24. neque dicendum erit, per Euangelica dicta, ut *ut. 6. num. 2. pag. 124.* in simili casu expressè notatur. Minister non osculatur ampullas quas Celebranti porrigit, eadem de causa quæ modò dicta est.

s Dona eis requiæ sempiternam. Habet Durand. *ibid. cap. 52.* id est, animæ & corporis gloriam; quia animæ solius sine corpore non est quies sempiterna.

t Nec datur pax. Unde omittitur Oratio de pace, *Domine Iesu Christe, Durand. lib. 7. c. 35.* quia, inquit, omittitur in triduo ante Pascha mortis Christi; vel idèd non datur, quia non sunt in turbatione huius mundi, *idem lib. 4. cap. 53.* Vide aliam causam supra *ut. 10. num. 4. pag. 163.*

u Non datur benedictio. Vide titulo præcedenti num. 4. Quid si fiat Communio populi intra Missam? nulla tamen dari debet benedictio, quæ intra Missam non datur, nisi ab Episcopo, ubi moris est.

2 In Missa solemnibus non incensatur Altare ad Introitum, & Subdiaconus finita Epistola non osculatur manum Celebrantis, nec benedicitur; Diaconus non petit benedictionem, nec osculatur Celebrantis manum: non tenentur luminaria ad Euangelium, nec portatur incensum,

ensum, sed duo tantum Acolyths sine candelabris stant unus à dextris & alter à sinistris Subdiaconi tenentis librum Euangeliorum. Non incensatur liber, nec in fine Celebrans; nec defertur liber Euangeliorum osculandus. ^z Oblata & Altare incensantur ut supra: incensatur solus Celebrans, & non incensantur alij. Subdiaconus non tenet Patenam post Celebrantem; sed tempore elevationis Sacramenti genuflexus in cornu Epistolæ ^a illud incensat. Ministri cum aliquid porrigunt Celebranti, in hac Missa ^b non osculantur eius manum, neque rem que porrigitur.

Credentia vel nulla, vel simplex cum linteo breui; & candelis tamen accensis.

x Non incensatur Altare.] Tradit Durand lib. 7. cap. 34. Quia in veteri lege, inquit, prohibitum fuit oleum & thus pro peccato offerri; mors autem est pœna peccati. Parcius igitur in hac Missa thus adhibetur, dum semel tantum incensatur Altare post oblata, & solus Celebrans, non alij.

y Nec benedicitur, &c.] Octo hæc manifestè indicant solemnitatem & lætitiã, quando fiunt in Missa.

z Oblata, &c.] Incensantur oblata, ut præparentur ad consecrationem, &

cum ijs Altare; quod etiam obseruatur in Parasceue. Subdiaconus ministrat à sinistris Celebranti, & in oblatoarium incensatione, & in ablutione manuum cum Diacono ministrat mappam ad tergendas Celebrantis manus.

a Illud incensat.] Cum non teneat Subdiaconus Patenam, quæ solemnitatis indicium est, debet incensare Sacramentum in eiusdem elevatione, ut à digniore ministro non impedito id fiat, & statim surgit stans in medio, ut aliàs.

b Non osculantur, &c.] Oscula omnia, quæ suauitatem denotant, omitti debent, ex prædicta *Aloum* Regula.

3 Si distribuende sunt ^c candelæ, distribuantur post Epistolam, & accendantur ^d ad Euangelium, ad elevationem Sacramenti, & post Missam, dum fit Absolutio. ^e Si habendus est Sermo, habeatur finita Missa ante Absolutionem.

c Candela.] Faces in exequijs Defunctorum in vsu fuere, etiam in exequijs beatæ Virginis Deiparæ, ex *Nicephoro lib. 2. c. 22.* in funere Cypr. ex *Actis Ponty*, & circa funus Constantini, testatur *Euseb. l. 4. in eius Vita c. 66.* ad significandum, animas viuere, & defunctos filios lucis esse. lege *Durand. lib. 1. de Rit. cap. 23.* Ex cera communi deberent esse, ex *Carimon. Episc. lib. 2. cap. 11.* quæ luctum indicare videtur.

d Ad Euangelium, &c.] Ritè ardent ad Euangelium, quo geniti sunt Defuncti; item ad elevationem Sacramenti, quo enutriti fuerunt; & ad Absolutionem, qua in cælos euehi eosdè desideramus. Qui autem ferunt intorticia ad Elevationem, non discedant, nisi peracta Communione; quia nõ est eo celandum ab aliquo, ut supra diximus in Missa festiua: & eodem modo candelæ à Clero accensæ ardeant usque ad Com-

Communionem; argumento à simili sumpto in Purificatione, Festo B. Mariæ. nam varia Rubricæ se inuicem declarant, & eadem est ratio utrobique in venerationem Sacramenti.

e Si habendus est Sermo, &c.] Ora-

tiones habebantur funebres, ex Theodoro lib. 2. Hist. Eccles. cap. 14. & Niceph. lib. 12. cap. 11. & alijs apud Durandum loco citat. sed extra Missam, quia non sunt Homiliæ Euangelij post ipsum habendæ.

4 Finita Missa, si faciendâ est ^f Absolutio, Celebrans retrahit se ad cornu Epistolæ, ubi exiit Casula, & deposito Manipulo, ^g accipit Pluuiiale nigrum. Subdiaconus medius inter duos Acolythos ^h cum candelabris accensis, ⁱ defert Crucem sicut in Processionibus, ^l precedentibus duobus alijs Acolythis, vno cum Thuribulo & nauicula incensi, alio cum vase Aquæ benedictæ & aspersorio: sequitur Celebrans, factâ prius Altari reuerentia, & Diaconus à sinistris eius. Subdiaconus cum Cruce sistit se ad pedes tumuli, seu lecticæ mortuorum contra Altare, medius inter dictos Acolythos tenentes luminaria: ^m Celebrans verò ex alia parte in capite loci inter Altare & tumulum, ⁿ aliquantum versus cornu Epistolæ, ita ut Crucem Subdiaconi respiciat: à sinistris eius Diaconus, & prope eum alij duo Acolythi deferentes Thuribulum, & vas Aquæ benedictæ. Interim cantatur Resp. Libera me Domine. & circa illius finem Celebrans ponit incensum in Thuribulum, benedicens illud more solito, ministrante Diacono nauiculam: & finito Kyrie eleison, incipit intelligibili voce, Pater noster, & secretè proseguendo reliqua, accipit aspersorium de manu Diaconi, & factâ Altari reuerentia, comitante eodem Diacono à dextris, & tenente simbriam anteriorem Pluuiialis, circuitens tumulum, aspergit illum Aquæ benedictæ, ter à parte dextra, & ter à sinistra. cum transit ante Crucem, profundè inclinatur, Diaconus verò genuflectit: postea de manu eiusdem Diaconi accipit Thuribulum, & eodem modo quo asperferat, incensat. Et rediens ad pristinum locum, Diacono tenente librum, ^o iunctis manibus dicit.

^f Absolutio.] Orabatur post Missam circa Defuncti cadaver, teste sancto Dion. de Eccles. Hierarch. & Victore Vricen. lib. 2. de Persecut. Vandalica. & hæc solemnitas ita dicta à Victore, à nostris dicitur Absolutio. vtraque enim locum habet post Missam.

^g Accipit Pluuiiale nigrum.] Ante Sermonem accipit, si habendus est, Carim. Episc. lib. 2. cap. 11. quo deficiente, maneat in Alba, & Stola in modum Crucis ante pectus, part. 1. tit. 19. num. 4. pag. 66. deponant & ministri Manipulum, ut in simili casu Carim. Episc. tradit lib. 2. cap. 17.

^h Cum

h *Cum candelabris accensis.*] Ad honorem Crucifixi afferuntur candelabra cum cereis.

i *Defert Crucem sicut in Processionibus.*] A Subdiacono defertur, sicut de Cruce Papali scribit *Anastas.* in *Leone IV.* ubi significat, ritum esse antiquiorem. Facies autem Crucifixi versa sit ante Subdiaconum ita, ut terga vertat eidem Subdiacono, ut diximus *locò nunc citato num. 3. & causa allata pag. 65.* Imò verò ex hac Rubrica apertissimè ritus hic colligitur: nam Celebrans Crucem & faciem Subdiaconi eam gestantis respicit, & consequenter Crucifixi imaginè idem Celebrans conspiciat, cui dum transit inclinatur: & imago Crucifixi terga vertit Subdiacono.

l *Præcedentibus duobus alijs Acolythis, &c.*] Thuriferarij locus est ante Crucem semper, quasi sternens odorem Crucifixo sequenti. Hinc etiam collige, faciem Crucifixi respicere terga præeuntis Thuriferarij.

Alter cum Aqua benedicta pariter cum eo procedit, quia in exequijs Defunctorum Thus & Aqua benedicta sunt correlatiua.

Incenso Thure Defunctos honorari debere, probat *Baron. anno 34. nu. 312. ex Actis Synodi Chalcedonen.* Aqua verò benedicta aspergi, docet *Durand. sup. cap. 35.* non ad tollenda peccata venialia, sed ut omnis immundorum spirituum præsentia arceatur: fiunt etiam incensationes ad eosdem expellendos, ex *Innoc. III. lib. 2. de Myst. Missæ cap. 17.* & ad pellendum odorem malum Defunctorum, ex *Beltho cap. 161.* & ut ostendatur, quòd Defunctus Deo obtulit se in odorem bonorum operum; seu, quòd Defunctis prosit oratio, quæ est veluti in-

centum, *Psal. 140.* Denique tam incensatio quàm aspergio adhibentur, in signum societatis & communionis Sacramentorum, quam nobiscum habuerunt Defuncti dum vixerunt, unde & *Dionys.* tradit, quòd antiquitus viui mortuos osculabantur, in signum unitatis quam cum ipsis habuerunt, vel in ordine ad Deum, per hæc talia Deo in Defunctis reuerentiam exhibemus, quorum membra credimus fuisse templa Spiritus sancti, *Durand. loco citato.*

Dubitarunt aliqui, an benedicatur incensum, quo immediatè adolentur Defuncti: nam in antiquioribus Missalibus nihil præscribitur, neque in modernis Cerimoniali Episcoporum, & Rituali Parochorum; at in Missali recognito apertè iubetur hoc loco, *ij.* verbis, *benedicens illud more solito.* quod triplici decretum est fundamento. Primò, auctoritate *Cerim. Pap. li. 1. sec. 15. cap. 1.* ubi expressè iubetur benedici incensum pro adolendis Defunctis, & adduntur verba, *Ab illo benedicaris, &c.* Deinde ex *Innoc. III. sup. cit.* incensatio hæc fit præcipuè ad expellendos dæmones: quæ ratio connotat benedictionem Thuris & Thuribuli, ex *Durando lib. 1. de Rit. cap. 9. num. 9.* Demum non aqua simpliciter, sed benedicta Defunctos aspergimus: ergo etiam Thure benedicto erant incensandi. libri verò in oppositum citati non negant, sed vel omitunt, vel supponunt tamquam vsitatum.

m *Celebrans ex alia parte.*] Dum descendit, habeat birretum in capite, ex *Cerim. Episcop. lib. 2. cap. 11.* ubi agitur de Canonicis ad lecticam motorum. Deinde capite detecto se sistit, ut in Rubrica, ex *Cerim. Pap. lib. 1. sec. 15. cap. 1.* non ad caput lecticæ imagi-

imaginarium Defuncti, quod vallari contingit in Sacerdotibus, & alijs: nam Sacerdotis caput versus Altare esse debet, aliorum verò pedes versus Altare, vt dicitur in *Rituale Romano, de Exequijs*. Sed Celebrans debet esse semper inter Altare & tumulum, seu lecticam mortuorum, absente corpore; Subdiaconus contra Altare, ad pedes lecticæ, seu tumuli: præsentem verò corpore seruat Rituale citatum.

n *Aliquantum versus cornu Epistolæ.*] Neteiga directè vertat Altari, & vt orans Sacerdos vicinior sit Altari.

o *Iunctis manibus dicit.*] Extra Missam dicuntur semper Orationes manibus iunctis: ille namque ritus est Missarum proprius, extendendi scilicet manus, vt supra diximus, initio Missæ. Oratio verò *Absolue* com-

munitur dicitur; vnde & Absolutio vocatur: sed potest etiam dici Oratio Missæ, vt in *Rituale Romano* præscribitur. quod conuenit præsertim in die Commemorationis omnium Defunctorum, & quando fiunt exequiæ Prælatorum. *Marcellus* tamen in *suo Carimon. Papali lib. 2. cap. 35.* constanter habet in Absolutione Prælatorum Orationem *Absolue*: quod mihi magis placet, addito dignitatis titulo, quam habebat Defunctus, nomini eiusdem.

Dum fit Absolutio, si eleuetur Sacramentum in aliquo Altari, neque Celebrans, neque Ministri debent genuflectere, ne sacra interrumpatur actio: & rectius fieret, si in ea eleuatione pulsatio campanulæ omittetur à ministro.

5 Deinde Celebrans faciens Crucem manu dextra super tumulum, dicit: *Requiem aternam, &c.*

Et reliqua, vt in Missali. Cantores Absolutio. & præcedene Cruce redicunt, *Requiescant*; licet pro vno fiat tur in Sacristiam.

De his quæ addenda sunt in Missa, quæ celebratur ad Altare, in quo expositum est sanctissimum Sacramentum. XIV.

1 **D**esideratur hic titulus in Rubricis Missalibus à multis; de quo hoc loco, ne desideretur amplius in hisce Commentarijs: sed in *Carim. Episc. lib. 1. cap. 12.* optimè monemur ex antiquorum documentis, vt abstinemus à Missa celebranda coram Sacramento, etiam in suo Tabernaculo ocluso. Quòd si ferat necessitas, vel suadeat alia iusta causa, puta, infra Octauam Corporis Christi, & Romæ in fine Publicæ Orationis 40. Hora-

rum; eo casu genuflexiones omnes, & actus reuerentiales debiti diligenter sunt obseruandi: quos varijs in libris Ritualibus præscriptos, & sparsim, hoc loco collegimus.

2 In primis igitur illud est notandum, quòd pro exponendo Sacramento in Altari pro initio 40. Horarum, vel spiritualium exercitationum, cantari debet Missa Votiuæ de Sacramento, quæ habetur circa finem Missalis, non autem festiuæ Corporis Christi